

בבית המשפט העליון

ע"א 8513/19

לפני: כבוד הרשמת דר להב

המערער: הבנק הבינלאומי הראשון בע"מ

נ ג ד

- המשיבות:
1. שושנה גזונדהייט
 2. KF CHEMICAL CO LTD - אנגליה
 3. פורמלי הרי ספיר
 4. פורמלי KF CHEMICAL CO LTD - אירלנד

**בקשה לסילוק על הסף של הודעת הערעור;
תגובת המערער; תשובת המשיבות**

החלטה

לפניי בקשה למחיקה על הסף של הודעת הערעור שבכותרת. הטיפול בבקשה דנן הועבר לטיפול עקב חילופים בלשכת הרשמים, ועם הצדדים הסליחה על העיכוב במתן ההחלטה.

רקע עובדתי וההליכים בבית המשפט קמא

1. ראשיתו של ההליך לפני שנים רבות והוא עבר לא מעט גלגולים. בתמצית, מדובר בתביעה של המשיבות (המשיבה 1 באה בנעליו של בעלה המנוח), לקוחות של המערער (להלן: הבנק), לביטול חיובים, ביטול שעבוד, תיקון ריביות שבהן חויבו, מניעת מימוש בטחונות, קיזוז חובות והשבת כספים. ביום 16.3.2011 הגיעו הצדדים להסדר דיוני, שקיבל תוקף של החלטה, שלפיו ההליך יתנהל באופן מפוצל "כך ששאלת חישוב הריביות על היתרות לא ייעשה בשלב ראשון, משום שיש לקבוע תחילה את בסיס החוב ואת מתכונת הריבית, ורק אז לבצע את החישובים, וייתכן שבמקרה כזה לא יהיה צורך במומחים, משום שהבנק יערוך תחשיב ואולי הוא יהיה מקובל גם על הצד השני".

2. ביום 11.3.2019 נתן בית המשפט המחוזי "פסק דין חלקי", שבמסגרתו נדחתה מרבית תביעתן של המשיבות בשל התיישנות, למעט רכיב תביעה מסוים הנוגע לשיעור הריביות שגבה הבנק, וזאת החל מיום 27.7.1996 ורכיב תביעה נוסף (בעניין "ספנדקס") שהתקבל בחלקו. ביחס לרכיב הריביות נקבע בסעיף 186 לפסק הדין החלקי:

"התביעה בעניין הריביות מיום 27.7.96 ואילך מתקבלת בחלקה, במובן זה, שכל יתרות החוב [...] נכון ליום 27.7.96 יישאו מאותו יום ואילך ריבית של ליבור + 1%..." [ההדגשה אינה במקור]

בסעיף 187 לפסק הדין החלקי נתן בית המשפט המחוזי הוראות אופרטיביות לקראת השלב השני של המשפט, ובין היתר קבע כי:

"הבנק יכין תחשיב מפורט של החוב העדכני [...] כאשר הבסיס לתחשיב יהא יתרות החוב נכון ליום 27.7.96, וכאשר לסכום הבסיס, ולכל פעולות זכות וחובה שהיו מאז (ואשר אינן פעולות זכות וחובה של ריבית, שהוזנו בשעתו לחשבונות אלה), תתווסף ריבית בשיעור ליבור + 1%." [ההדגשה אינה במקור]

עוד הוסיף בית המשפט המחוזי כי ככל שהמשיבות לא תחלוקנה על התחשיבים

שיכין הבנק:

"יינתן פסק דין סופי או חלקי, לפי העניין, ביחס לתחשיבים או לתחשיב שאינם במחלוקת. ככל שתהיה מחלוקת ביחס לתחשיבים או לאחד מהם, ייקבע התיק להמשך".

3. הן הבנק והן המשיבות ערערו על פסק הדין החלקי (ע"א 4880/19 וע"א 4913/19, בהתאמה). ערעורים אלה תלויים ועומדים.

4. בינתיים הגיש הבנק לבית המשפט המחוזי תחשיבים בהתאם לפסק הדין החלקי. בפתח דיון שנערך ביום 13.11.2019 הודיעו הצדדים כי הגיעו להסכמות ביחס למרבית רכיבי החוב, והסכמות אלה קיבלו תוקף של פסק דין. מחלוקות נוספות הוכרעו על דרך הפשרה. נותרה מחלוקת אחת ביחס לתחשיב, הנוגעת לסך של 369,545 דולר ארה"ב, שהוגדרה על ידי בית המשפט המחוזי מחלוקת "בדבר פרשנותו הנכונה של פסק הדין החלקי": האם הריבית שנקבעה בפסק הדין החלקי חלה גם על פעולות זכות וגם על פעולות חובה – כטענת המשיבות, וכפי שעולה לכאורה מסעיף 187(א) לפסק הדין החלקי – או שמא רק על פעולות חובה – כטענת הבנק, וכפי שעולה לכאורה מסעיף 186 לפסק הדין החלקי. בית המשפט המחוזי הכריע במחלוקת ביום 13.11.2019 תוך שהכתיר את הכרעתו "פסק דין" המסיים את התיק (החלטה זו תכונה, למען הנוחות: ההחלטה המחסימת). בהחלטה המסיימת נקבע, בין היתר, כך:

”שקלתי בדברים, ולדעתי הדין עם התובעות. ראשית, האמור בפסק הדין ברור. מדובר בעריכת תחשיב על בסיס יתרת חוב נכון ליום 27.7.96, כאשר מאותה עת יזוכו כל פעולות הזכות וכל פעולות החובה באותה ריבית. ובין שצדקתי בעניין זה ובין שלא, כך מורה באופן חד משמעי פסק דיני החלקי”.

בית המשפט המחוזי הוסיף והסביר את הטעם לקביעתו האמורה, וקיבל את טענת המשיבות גם לגופה, תוך שקבע בהחלטה המסיימת, כי על הבנק להשיב למשיבות את הסכום של 369,545 דולר ארה”ב.

5. כאמור, המשיבות מבקשות למחוק על הסף את הערעור על ההחלטה המסיימת, שכן לטענתן, הטענות בערעור מופנות כנגד קביעותיו של בית המשפט המחוזי בפסק הדין החלקי – שלפיהן הריבית בשיעור של ליבור + 1% תחול הן על פעולות חובה והן על פעולות זכות – ומכאן שהערעור הוגש באיחור ודינו להימחק. יצוין, כי אין חולק שבערעור שהגיש כנגד פסק הדין החלקי (ע”א 4880/19) לא ערער הבנק על קביעה זו, אם כי תקף את מתכונת הריבית ואת שיעור הריבית שנקבע. לטענת המשיבות, ההחלטה המסיימת אינה מחדשת דבר ביחס למתכונת הריבית שנקבעה בפסק הדין החלקי אלא מדובר רק ביישום מתכונת הריבית.

6. הבנק מתנגד לבקשה. לשיטתו, טענת המשיבות מנוגדת להסכמה דיונית של הצדדים, שקיבלה תוקף של החלטה, לפיה הסוגיה נשוא הערעור תועמד להכרעתו של בית המשפט. עוד הוא טוען, כי סוגיית שיעור הריבית על יתרות הזכות לא עמדה לדיון ולא נדונה בשלב הראשון של ההליך. טענה זו עלתה לראשונה רק לאחר מתן פסק הדין החלקי. לכן, לדברי הבנק, לא ניתן לטעון כי היה עליו לערער על סוגיה שטרם הוכרעה. לחילופין, טוען הבנק, כי ההחלטה המסיימת מהווה ”פירוש, השלמה ותיקון” של פסק הדין החלקי, המשנים את חיוביו באופן מהותי ומקנים לבנק זכות ערעור. ממילא, כל ספק צריך לפעול לטובת מתן זכות ערעור. למען הזהירות, מבקש הבנק ארכה לתיקון הערעור על פסק הדין החלקי כך שיכלול גם את הסוגיה דנן.

7. המשיבות קיבלו רשות להשיב לתשובת הבנק. בתשובתן טענו כי ההסכם הדיוני שעליו מסתמך הבנק לא נועד להסמיך את בית המשפט להכריע במה שכבר הוכרע. עוד נטען, כי אין בסיס לטענה לפיה מדובר בהחלטה מבהירה או מתקנת ביחס לפסק הדין החלקי, שכן אין בהחלטה המסיימת כל שינוי, פירוש או השלמה לפסק הדין החלקי. לדבריהן, החיוב נולד כבר בפסק הדין החלקי ורק תורגם למספרים בהחלטה המסיימת.

המשיבות טוענות כי לא ניתן לבקש ארכה במסגרת תשובה לבקשה לסילוק על הסף, וכי ארכה כאמור הייתה צריכה להתבקש במסגרת הערעור על פסק הדין החלקי.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בהחלטותיו של בית המשפט המחוזי וכן בטענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה למחיקה על הסף של הערעור להידחות.

9. איש מהצדדים אינו חולק על כך שפסק הדין החלקי הביא לסיומן של עיקר המחלוקות בתיק, ואכן שני הצדדים הגישו עליו ערעור בזכות. השאלה היא האם רשאי היה הבנק לערער בזכות גם על ההחלטה המסיימת אשר נגעה להוספת ריבית לפעולות הזכות.

10. התרשמתי כי המחלוקת הנוגעת להוספת הריבית (בשיעור שנקבע בפסק הדין החלקי) לפעולות הזכות התחדדה לאחר עריכת התחשיב על ידי הבנק. ודוק, פסק הדין החלקי צפה כי תיתכנה מחלוקות בעת עריכת התחשיב, אשר תדרושנה הכרעה של בית המשפט וקביעת סכום החיוב. בית המשפט המחוזי הגדיר את המחלוקת כמחלוקת "פרשנית", אולם הוא לא הסתפק באמירה כי פסק הדין החלקי ברור אלא אף נימק את הכרעתו והסביר אותה.

11. כידוע, סיווגה של החלטה של "החלטה אחרת" או "פסק דין" נקבעת לפי מהותה ולא לפי כותרתה (ע"א 7871/98 מדינת ישראל - מע"צ מחלקת עבודות ציבוריות נ' לוינסון (12.12.1999); ע"א MOBILEYE N.V 7790/10 נ' טלקורפ קומיוניקיישין בע"מ (2.12.2010)). בענייננו, ההחלטה המסיימת ניתנה לאחר פסק הדין החלקי, שהכריע במרבית המחלוקות בהליך. ככלל, החלטות שניתנו לאחר פסק הדין מסווגות כהחלטות ה"טפלות" לנושא המחלוקת, שהערעור עליהן טעון רשות. אולם, לכלל זה מספר חריגים, ובכלל זה, כאשר מדובר בהחלטות הנוגעות לחיוב עצמו, משנות ממנו או נותנות לו משמעות חדשה, שאז יש לגביהן זכות ערעור. החלטות הנוגעות לחיוב עצמו שבפסק הדין הן, למשל, הבהרה של פסק הדין או פירוש מוסמך שלו (חמי בן נון, טל חבקין הערעור האזרחי 104 (מהדורה שלישית, 2012); ע"א 2817/91 מימון נ' שאולי, פ"ד מז(1) 152 (1993); בש"א 4146/94 אדלסון נ' ריינהולד, פ"ד מט(1) 299 (1995); רע"א 4476/20 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלג (16.9.2020)).

12. דעתי היא, כי ההחלטה המסיימת אכן נוגעת לחיוב עצמו (שכן היא קובעת את סכום החיוב שבמחלוקת) והיא אף מבהירה ומפרשת את פסק הדין החלקי (גם אם,

לשיטת המשיבות, לא נדרשו הבהרה או פירוש שלו). לפיכך, מסקנתי היא כי לבנק זכות ערעור על ההחלטה. יוער, כי גם אם קיים ספק באשר לסיווג הנכון של ההחלטה, הרי שכבר נפסק, כי לגבי החלטות שניתנו לאחר פסק הדין הסופי, מן הראוי לנקוט מדיניות ליברלית בסיווגן כהחלטות שיש עליהן זכות ערעור או במתן רשות לערער עליהן (בש"א 8021/06 קרול נ' כהן (24.6.2007); רע"א 3689/18 כנרת רד לייך השקעות בע"מ נ' מזור (31.12.2018)).

13. סיכומם של דברים, הבקשה לסילוק על הסף של הערעור נדחית. המשיבות תישאנה בהוצאות הבנק בגין בקשה זו בסך של 1,000 ש"ח.

14. כאמור לעיל, בבית משפט זה תלויים ועומדים שני ערעורים נוספים, המופנים כנגד פסק הדין החלקי. בערעורים אלה הוגשו סיכומים וקבוע בהם דיון ליום 16.12.2020. ברי, כי אין כל טעם והיגיון בכך שערעור זה יישמע בנפרד מהערעורים הנ"ל. לפיכך, ערעור זה יישמע אף הוא, ביום 16.12.2020 בשעה 11:30. החלטה בדבר הגשת עיקרי טיעון תישלח בנפרד.

המזכירות תמציא את ההחלטה לאלתר לצדדים ותביאה לידיעת היומן.

ההחלטה תתויק בתיקי השופטים אשר יישבו בהרכב.

ניתנה היום, ג' בכסלו התשפ"א (19.11.2020).

דר להב

ר ש מ ת